

LITTERATUR

AMERIKANSK UTRIKESPOLITIK

1954 års volym av »Major Problems of United States Foreign Policy», utgiven av »The Brookings Institution» i Washington, har just utkommit och ger på sina 430 sidor en sådan mängd av fakta och intressanta bedömanden, att politiskt intresserade personer böra ha nytta av en sammanfattning. För att förkorta skrivspråket låta vi Institutets internationella stab av experter, av vilka många samarbetar med amerikanska utrikesdepartementet, i direkt form vända sig till läsaren.

Målet för USA:s utrikespolitik är att stödja utvecklingen av ett världssystem av stater, av vilka var och en besitter politisk och ekonomisk stabilitet, och vilka stater samordna sina intressen för internationell samverkan för att hindra Sovjet, dess allierade och satelliter, att befördra omstörtningar eller öppen aggression.

USA känner sig för första gången i sin historia direkt hotat av en annan stormakt och följer Eisenhowers uppmaning: »Ingen enda fri nation kan leva ensam i världen. Vi måste ha vänner!» Kanske har USA från början tagit sitt ledarskap i världen alltför hårt, ty på senare år har det befunnits lämpligt att gå in för mera mjuka metoder mot allierade makter.

En stark övertygelse om riktigheten i den demokratiska livsåskådningen, strävan efter fred, säkerhet och rättvisa, baserad på en god vilja, är amerikansk utrikespolitikens grundton. Men erfarenheten har visat att dylika strävanden måste stödjas av makt (»a position of strength»). I praktiskt hänseende ha följande problem dominerat: NATO och Västeuropas försvar, politiken i Östeuropa, Medelhavsområdet och Mellersta Österns konsolidering, de stora frågorna i Fjärran Österns statssystem, Latinamerikanska och FN-problem, vissa internationella, ekonomiska spörsmål samt samarbetet mellan USA och de andra stormakterna i utrikespolitiskt avseende.

USA är nu genom olika avtal förpliktigat att vid angrepp mot dem bispringa ett 40-tal stater på jorden: 21 länder i Mellan- och Sydamerika enligt Riotraktaten, 14 stater enligt Atlantpakten, 3 länder i södra delen av Stilla havet (avtal av år 1951), Japan enligt 1951 års säkerhetsakt och Korea enligt 1953 års avtal. USA har i sanning blivit jordklotets säkerhetspolis! Men slitningen mellan europeiska och asiatiska hänsyn är hela tiden latent. Västeuropas försvar är en fråga av primär art. Under år 1952 kände man i USA:s utrikesledning en allvarlig oro för att en öppen konflikt med Sovjet var förestående och därför pressade USA på Lissabonkonferensen de andra NATO-makterna till ökade försvarsanstängningar, vilket väckte opposition på många håll. Men efter Stalins död gick USA med på att man minskade beslutad ökning, varvid USA dock fordrade att Västeuropa

bättre slöte sig tillsammans. USA önskar bestämt att Västtyskland skall få upprusta till en rimlig nivå, men vill även underlätta en återförening av Väst- och Östtyskland. Dessa två saker strida dock i praktiken mot varandra och USA anser det förra viktigast. Hur man skall lösa det senare problemet är ännu fullständigt oklart, men någon »neutralisering» av Tyskland godtager USA ej. Fastmer tror man att ett stabilt Västtyskland skall påverka folkmeningen i Östtyskland i demokratisk anda.

I Östeuropa förblir USA:s strävan att uppehålla modet hos de förtryckta folken och med underjordiska medel förbereda en framtida frigörelse, då läget medger detta utan krig. Av dessa skäl har USA alltså kvar sina diplomatiska förbindelser med satellitstaterna och har nekat att skriva under varje slag av avtal, som befördrar eller befäster sovjetrysk dominans i dessa länder. I Österrike har USA förgäves sökt verka för definitiv befrielse från ockupation, medan Sovjet vill vänta tills enighet nåtts om problemet Tyskland!

Medelhavsområdet är nu en amerikansk intressesfär. Atlantpaktens område täcker ju numera hela norra Medelhavsstranden, och USA samt Storbritannien bevaka militärt och gemensamt sina intressen. Grekland, Turkiet och Jugoslavien (sedan 1952) erhålla militär och ekonomisk hjälp av USA; Sovjet har återtagit sitt krav på Turkiet om ryska baser vid Dardanellerna. Amerikanska oljekoncessioner i Irak och Saudiarabien samt behovet att motverka Sovjet i Iran äro drivfjädrar i USA:s politik. Men i Mellersta Östern är motsättningen mellan araber och judar, de förras ovilja att gå med i ett försvarsavtal med USA och Storbritannien samt en hetlevrad nationalism svåra stötestenar. Det är av stor vikt, att detta oroliga hörn tryggas.

Afrikas många rasproblem beröra ej USA direkt, men delar av Afrika, bl. a. belgiska Kongo med sina uranfyndigheter, äro ekonomiskt betydelsefulla och i nordvästra Afrika har USA obehag av stridigheterna mellan de franska myndigheterna och de halvkoloniala folken. Härav har fötts behovet av amerikanska baser i Spanien och stöd åt detta land.

I Fjärran Östern äro USA:s intressen direkt engagerade och man anser nu att 1950-talets något vacklande politik beträffande Kina medfört USA:s stora diplomatiska nederlag — i och med att Kommunistkina sett dagen och växt sig starkt samt numera är en utpräglad fiende till USA. Det Röda Kina och Sovjet spela tillsammans framgångsrikt på de asiatiska folkens hat mot koloniala herrar och detta medför att dessa folk nu ej ens vilja medge västerlandets män att göra investeringar i en rad av underutvecklade länder. Sydöstra Asiens naturtillgångar äro viktiga för världshushållet och stora värden stå här på spel. Burma är under hårt tryck från Röda Kina; i Malaya pågår sedan fem år oroligheter, som starkt besvära Storbritannien. Men med Australien, New Zealand och Filippinerna har USA nu försvarsavtal.

Japan bör ur USA:s synpunkt bli en användbar motvikt mot asiatisk kommunism och enligt avtal har USA behållit militär och baser där, medan japansk upprustning pågår. Men det synes tveksamt huru-

Litteratur

vida Japan är berett och stort nog att bli den bricka i spelet, som USA önskar.

Vapenstilleståndet i Korea sommaren 1953 har ännu ej lett till ett stabilt fredstillstånd därstädes och samma är förhållandet i Indokina.

USA:s politik inom västra hemisfären är att skapa ett område som ingen skall tordas anfälla. Kanada och Grönland, som ju ej höra till USA, ha villigt slutit överenskommelser för försvar i gemensamt intresse; de latinamerikanska republikerna samt engelska, franska och holländska kolonier ha alla ingått i samma stora gemenskap. Latinamerikas 160 milj. människor samverka — med undantag av enstaka revolutioner! — i motståndet mot sovjetkommunismen. »Den gode grannens politik» gäller för alla amerikanska stater och är grundad på en rad bilaterala avtal av ekonomisk och militär art, varjämte upprepade »all-amerikanska» konferenser behandla aktuella, gemensamma problem.

I USA:s utrikespolitik ingår att helhjärtat stödja FN:s strävanden och deltaga i understödet till underutvecklade länder. Men i fall då FN (genom vetot) är för svagt som världspolis, måste USA med hjälp av Atlantpakt och andra regionala avtal ingripa till frihetens värn. Man har länge ansett att en inskränkning av varuexporten till Sovjetsfären skulle kunna verka i fredsbevarande syfte men har på senaste år tagit denna form av blockadpolitik under förnyad omprövning. USA:s stora finansiella stöd åt ett flertal stater är mycket betungande.

Samarbetet med de andra stormakterna har för USA:s del gått relativt fritt från stora konflikter, utom givetvis med Sovjet och Kommunistkina.

Storbritannien är ur USA:s synpunkt en viktig, stabiliserande faktor inom den fria världen. I kolonialfrågor, beträffande Kommunistkinas tillträde till FN och försvarsfrågor i Mellersta Östern har man ofta haft olika åsikter. Man är ense om målen, men icke alltid om medlen att nå dem. Storbritanniens beslut att permanent ge militärt stöd åt NATO på Europas kontinent är man i USA mycket tillfredsställd med. I Asien påverkas brittisk syn av Indien, som har en tendens att bagatellisera kommunistfaran från Kina, samt av Australiens och New Zealands tänkesätt, vilket är naturligt. Men i USA anser man att Storbritannien tänker för mycket på sina handelsintressen och icke till fullo beaktar hotet från Sovjet. Beträffande Mellersta Österns oljeproblem och behovet att skapa trygghet mot aggression överhuvud taget är man i allmänhet fullt ense, liksom om nödvändigheten att i farans stund hålla ihop.

USA har sedan 1950 stött Frankrikes motstånd mot kommunismen i Indokina men är uppbragt över Frankrikes motvillighet att ordna upp Västeuropas försvar. Den bristande stabiliteten i fransk styrelse oroar i hög grad USA:s utrikesledning och orsakar att man i allmänhet är ovillig att ge bindande löften till Frankrike på lång sikt.

Beträffande Kina har man sett sig nödsakad att motarbeta det Röda Kina och neka det tillträde till FN. Amerikansk opinion anges vara benägen att framtvunga ett bestämt USA-veto mot dess inträde. Skulle

Litteratur

USA dock gå med på ett sådant, anses detta kunna orsaka en våldsam reaktion i Japan, vilket man ej vill riskera.

Sovjets åtgärder föll oftast utslaget vid bestämmandet av amerikansk utrikespolitik. Endast en liten minoritet inom USA rekommenderar att söka ändra Sovjet-styret med krigiska medel. Den officiella ståndpunkten är utan tvivel en tolerant samexistens, kompletterad med ett intimt samarbete med den fria världens folk. Endast så kan man samla tillräcklig statlig, militär och ekonomisk makt i motståndet mot kommunismen och vara redo att ingripa mot aggression, varhelst en sådan hotar, samt hava utsikt att segerrikt skydda friheten i världen. Detta är grundlinjerna i USA:s utrikespolitik.

E. Björklund.
